

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

9. De intellectu præcepti non occidendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

bret, fiat irregularis, & videtur consentire Sylu. verb. consecratio. 2. in fine.

Huic sententiæ videtur fauere caput, Episcoporum. de priuilegiis. in 6. nisi velimus restringere hoc caput ad loca interdicta: nam ibi non dicitur, de pollutis, sed de interdictis, & hoc videtur magis consonum. Nam in cap. illo citato (is, qui) tantum dicitur, quod temerariè agunt celebrantes in polluta Ecclesia, & statim celebranti in interdicto loco infligitur pœna irregularitatis. Cum autem polluta est Ecclesia, si consecrata erat, est reconcilianda ab Episcopo, etiam cum aqua ab Episcopo benedicta, siue ab eodem, qui prius consecrauit benedicta, siue ab alio. Cum autem tantum est Ecclesia benedicta, & non consecrata, reconciliatio fieri potest per sacerdotem, cum aqua ab Episcopo benedicta.

Tertia circumstantia in confessione dicenda; est, si per se, vel cum alijs occidit aut percussit. Si enim cum alijs manifestare oportet, an illos ad tale auxilium & factum sollicitauerit & conuocauerit: tunc enim mortaliter peccat, & tot committit peccata, quot fecit peccare, sollicitando ad malum.

Quarta circumstantia est, tempus; in quo decreuit committere. Si enim multum temporis perseuerauit in tali proposito, vix excusatur à multis peccatis, quæ committuntur in multiplicatis volitionibus occidendi, vel percutiendi. Hæ sunt circumstantiæ erga hoc peccatum.

De intellectu præcepti, non occidendi.

CAPVT IX.

Hoc est vltimum caput ex sex, quæ tractanda de homicidio proposuimus. In hoc igitur præcepto, *non occides*, Exod. 20. prout à Domino, Matthæi 5. exponitur, quinque prohibentur.

Primum est, ipsum nocumentum corporale, vt occidere, mutilare, percutere, verberare, torquere, incarcerare, aliaq; similia nocumenta; & ad iniuriam pertinentia, vt spuerè, arundine percutere, &c.

Secundo prohibentur omnes præparaciones, & dispositiones ad similes actus, vt gladium quarere percutiendi causa, inimicum obseruare, coniurare, id est, multos sub iuramento

vel

vel fide aliqua colligere in occisionem, vel nocumentum alicuius, & alia his similia.

Tertio, prohibentur contumeliae, & conuicia, quae hinc verbo, aut signo aliquo. In cuius gratiam aduerte, conuicium esse inhorationem alicuius per verba, aut signa denotantur malum poenae, aut malum culpa: vt cum dicitur alicui, latro, fur, mendax, &c. Haec enim ad malum culpae pertinent: similiter, cum dicitur, stulte, insensate, caece, fili illegitime, &c. haec ad malum poenae spectant. Ista igitur cum contemptu, siue verbo, siue nutu, vel litera, vel signo alteri obijcere, conuicium est. Contumelia autem proprie est de malo culpae, vt cum dicitur, latro, mendax; &c. Hoc igitur peccatum de genere suo est mortale, & si est notabilis iniuria, est vere mortale, siue dicatur cum animo inhonorandi, siue sine illo, sed tantum cum ira, dummodò sit deliberatio, & verbum sit notabiliter iniuriosum.

Sunt tamen casus aliqui, in quibus non est mortale.

Primus est, cum deest plena deliberatio, vt cum quis repentina ira correptus, profert verbum contumeliosum; tamen si non erat omnino deliberatio, non esset mortale, nisi postea actum confirmaret.

Secundus est, cum, licet ad sit deliberatio, tamen iniuria leuis est.

Tertius, cum adest deliberatio, & iniuria magna est, sed fit ioco.

Quartus, cum, licet non fiat ioco, tamen fit inter personas parui momenti, vt inter mulierculas, quae saepe rixari solent, & multa conuicia inuicem iaculari, aut inter seruos, & famulos.

Quintus, cum fit gratia correctionis. Magister enim sic loquitur cum discipulo, & dominus cum seruo, & pater cum filio, superior cum inferiori. Sic dominus vocauit stultos Discipulos, & Paulus Galatas insensatos; sed tunc debet esse gratia correctionis, alias peccatum esset, & modus est seruandus. Nam non licet superiori iaculari conuicia in inferiorem, ac si esset seruus: immò si esset persona honorata, quamuis esset a confilij alicuius potentis, si aliquod magnum conuicium ab eodem potente ei inferretur, mortale esset peccatum, si animus adest inhonorandi.

Quarto, prohibentur in isto praeepto motus animi interius deliberati, vt mortem velle alicui, vel malum tempore

rale

rale. Qui enim mortem sibi vel alteri extra casus licitos appetit, animo deliberato, mortaliter peccat.

Quintò, prohibentur omnes consortes in tali peccato, qui sunt nouem, conclusi in his versibus,

*Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstitans, non manifestans.*

Iussio, qui præcipit; *consilium*, qui consulit; *consensus*, qui factum ratificat, vel ut fiat, probat; *palpo*, qui factum laudat, vel ut fiat, laudat; *rursus*, qui defendit homicidium, vel defensionem promittit; *participans*, qui iuuat ad factum; *mutus*, qui non præmonet occidendum, vel percutiendum, cum potest & debet; *non obstitans*, qui non prohibet, cum possit, & debeat; *non manifestans*, qui veritatem innocentis non ostendit, ne damnetur, cum possit & debeat. Omnes hi peccant contra istud præceptum.

De sexto præcepto: De simplici fornicatione.

CAPVT X.

SExtum præceptum habetur Exodi 20. *Non mechaberis*: Erga quod quatuor sunt consideranda. Primum est, quid fornicatio sit. Secundo, quot eius species. Tertiò, quale peccatum. Quarto, quæ in hoc præcepto prohibeantur.

Circa primum, si vis vocabuli consideretur, fornicari, est rem cum meretricibus habere: descendit enim à nomine fornicis, quod significat loca quædam concamerata ad modum arcus, in quibus meretrices se prostituere solebant. Quamuis autem ista sit vis vocabuli, tamè verbum latius patet apud Theologos, & Iuristas, & significat actum illicitum venereum, quomodo fiat; sicut etiam extenditur verbum, mœchari: nam proprie tantum significat adulterari. Est igitur fornicatio sic vniuersaliter sumpta, humanus concubitus illicitus. Voco *humanus*, quia concubitus aliorum inter se animalium, non dicitur fornicatio; immò nec quicumque humanus, nisi qui cum peccato sit, ob id dicitur, *illicitus*.

Huius septem possunt describi species, simplex fornicatio, raprum, adulterium, incestus, raptus, sacrilegium, peccatum contra naturam: quarum singulæ suo sunt ordine explicandæ. Est igitur simplex fornicatio, concubitus soluti cum soluta.

Voco